

УДК 343.814: 342.922

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ВИПРАВНИХ РОБІТ: ХАРАКТЕРИСТИКА РІЗНОВИДІВ

Сквірський І.О., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

Стаття присвячена розгляду та характеристиці нормативних, процесуальних та юридико-фактичних підстав застосування виправних робіт як адміністративного стягнення за законодавством України.

Ключові слова: підстави, застосування, адміністративний проступок, адміністративне стягнення, виправні роботи.

Сквирский И.О. ОСНОВАНИЯ ПРИМЕНЕНИЯ ИСПРАВИТЕЛЬНЫХ РАБОТ: ХАРАКТЕРИСТИКА РАЗНОВИДНОСТЕЙ / Запорожский национальный университет, Украина

Статья посвящена рассмотрению и характеристике нормативных, процессуальных и юридико-фактических оснований применения исправительных работ как административного взыскания по законодательству Украины.

Ключевые слова: основания, применение, административный проступок, административное взыскание, исправительные работы.

Skvirs`kiy I.O. GROUNDS OF APPLICATION OF CORRECTIONAL WORKS: DESCRIPTION OF VARIETIES / Zaporizhzhya national university, Ukraine

The article is devoted to consideration and description of normative, judicial, legal and factual grounds of application of correctional works as an administrative penalty on the legislation of Ukraine.

Key words: grounds, application, administrative offence, administrative penalty, correctional works.

Проблемні питання системи адміністративних стягнень, як реакції держави на вчинення адміністративних проступків, завжди привертала увагу вчених-адміністративістів, оскільки інтерес до вказаних питань зумовлений їх практичною значимістю, про що свідчать результати правозастосовчої практики. Як правило, предметом дослідження вчених-адміністративістів виступають окремі адміністративні стягнення, яким присвячено ряд наукових робіт (зокрема, роботи В. Авер'янова, А. Агапова, Н. Александрової, І. Арістової, О. Бандурка, Д. Бахраха, Л. Білої, Ю. Битяка, І. Бородіна, А. Васильєва, С. Ващенко, І. Голосніченка, С. Гончарука, Є. Додіна, С. Ківалова, Л. Коваля, І. Коліушка, Т. Коломонець, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Констанція, О. Кузьменко, Д. Лук'янець, І. Піскуна, В. Поліщука, С. Стеценка, М. Тищенко, А. Школика, І. Федорова, М. Хавронюка, Н. Хорошак, О. Якуби та ін.), однак, в основному, у поле зору вчених-юристів потрапляли адміністративний штраф, оплатне вилучення предмета, конфіскація, адміністративний арешт, у той час як виправні роботи досліджувалися лише фрагментарно та епізодично.

У зв'язку із цим, метою цієї статті є розгляд та характеристика нормативних, процесуальних та юридико-фактичних підстав застосування виправних робіт як виду адміністративного стягнення за законодавством України.

Підстави застосування виправних робіт як виду адміністративного стягнення слід розглядати як комплексне утворення, як поєднання трьох складових елементів: нормативних, процесуальних та юридико-фактичних (фактичних або безпосередніх). Щодо перших, то слід зазначити, що нормативними підставами застосування виправних робіт як виду адміністративного стягнення є вітчизняне законодавство про адміністративну відповідальність, і зокрема та його частина, яка регламентує: по-перше, повноваження державних органів щодо визначення засад застосування виправних робіт; по-друге, адміністративні правопорушення, за вчинення яких передбачається застосування виправних робіт, по-третє, матеріально-правові

властивості виправних робіт як виду адміністративного стягнення, визначає їх як основний різновид, окреслює місце виправних робіт в системі адміністративних стягнень, зокрема відповідні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КпАП), а також численні нормативно-правові акти, які детально регламентують діяльність уповноважених державних органів щодо виконання постанов про застосування виправних робіт.

Процесуальною складовою підстав застосування виправних робіт як виду адміністративного стягнення є: по-перше, та складова вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства, яка визначає процесуальні властивості цього виду адміністративного стягнення (хоча в деяких випадках саме цю складову розглядають також як нормативну підставу застосування виправних робіт), процесуальний режим їх призначення та фактичного застосування. Усе ж таки, незважаючи на нормативну фіксацію, акцент у цій складовій підстав виправних робіт зроблено саме на процесуальній частині, тому і виділяються так звані процесуальні підстави існування виправних робіт. По-друге, процесуальною (безпосередньою процесуальною) підставою виправних робіт слід розглядати постанову як підсумковий документ в адміністративно-деліктному процесі, у якій конкретизуються положення законодавства щодо застосування виправних робіт стосовно конкретного випадку, певної особи з деталізацією строку застосування, відсотків відрахувань тощо.

І, нарешті, юридико-фактичною підставою (третьою складовою) застосування виправних робіт як виду адміністративного стягнення слід вважати адміністративний проступок, який визнається таким за наявності чотирьох обов'язкових ознак. Такими ознаками є: по-перше, протиправність, яка означає, що дію чи бездіяльність прямо заборонено адміністративно-правовими нормами. По-друге, винність, тобто адміністративний проступок є «свідомим, вольовим актом протиправної поведінки». Вина полягає в психічному ставленні особи до діяння та його шкідливих наслідків і може бути умисною або необережною. По-третє, адміністративна караність, тобто адміністративним проступком визнається лише таке протиправне, винне діяння, за яке передбачено законодавством адміністративну відповідальність, зокрема у вигляді виправних робіт.

Якщо стосовно зазначених трьох ознак адміністративного проступку у вітчизняній адміністративно-правовій науці спостерігається єдність поглядів, то четверта ознака завжди викликала запеклі дискусії, які, до речі, мають місце і на сьогоднішній день. Йдеться про суспільну шкідливість адміністративного проступку, яка певною групою вчених-адміністративістів заперечується і визнається суспільною небезпекою. Так, ще Л. Коваль у 70-х роках ХХ століття вважав адміністративний проступок суспільно небезпечним. При цьому він зазначав, що «суспільна небезпека є матеріальною суттю більшості адміністративних проступків, ...кожне окреме дрібне адміністративне правопорушення не набуває чітко вираженої суспільної небезпеки, але у сукупності такі дрібні адміністративні делікти набирають суспільно небезпечного характеру» [1, 12]. На підставі цього вчений виділяв адміністративні проступки підвищеного ступеня суспільної небезпеки, незначної суспільної небезпеки і незлісні порушення первісного характеру [1, 12-13]. Щоправда, у подальших своїх роботах Л. Коваль дещо змінює свою позицію і визнає адміністративні проступки суспільно шкідливими, як такі, що завдають меншу, у порівнянні із злочинами, шкоду державі [2, 131].

В. Севрюгін, детально дослідивши феномен адміністративного правопорушення, відзначив ще у 80-х рр. ХХ століття відсутність єдності поглядів науковців стосовно його суспільної небезпеки чи суспільної шкідливості. Він зокрема зазначив, що в науці зустрічаються різні підходи: перший – взагалі вилучення з ознак адміністративного правопорушення і суспільної небезпеки і суспільної шкідливості (Г. Петров, О. Якуба), другий – можливо розглядати і адміністративні правопорушення і злочини суспільно

небезпечними явищами, різниця при цьому лише в ступені їх суспільної небезпеки (О. Луньов, О. Шишов), третій – адміністративні правопорушення можуть бути суспільно небезпечними, а можуть і не бути такими (Д. Бахрах), четвертий – адміністративні правопорушення лише суспільно шкідливі (А. Ключніченко), п'ятий – ця ознака не є обов'язковою (Б. Лазарев), шостий – неважливою є ця ознака (В. Лазарев, Л. Попов), окрім того зустрічалися й модифікації зазначених підходів [3, 15-16]. В. Севрюгін висловився про те, що взагалі відсутня принципова різниця в поділі правопорушень на суспільно небезпечні та суспільно шкідливі, оскільки і ті і інші складають «матеріальний зміст правопорушення як особливого соціального явища», відсутність яких виключає і саме правопорушення (проступок, злочин) [3, 13-14]. У той же час далі науковець дещо уточнює свою позицію, а саме: «якщо суспільна небезпека є якісною характеристикою правопорушення взагалі, то суспільна шкідливість свідчить про якісну особливість лише адміністративних проступків» [3, 17]. Тим самим він визнає адміністративні правопорушення суспільно шкідливими діяннями.

Суспільно небезпечними вважає адміністративні правопорушення С. Стеценко і зазначає, що суспільна небезпека притаманна всім правопорушенням, однак вона може бути більшою в злочинів і меншою – в адміністративних правопорушень [4, 228-229]. Суспільно шкідливими адміністративні проступки визнають А. Комзюк, О. Салманова, О. Синьов, Г. Джагунов, С. Гончарук, Т. Коломоець, Н. Хорощак та ін. [5, 73; 6, 13; 7; 102]. С. Масьондз називає адміністративні правопорушення діянням з антигромадською спрямованістю і зазначає, що «дехто ототожнює її з суспільною небезпекою або суспільною шкідливістю» [8, 77]. Д. Бахрах вважає адміністративне правопорушення антисуспільним діянням [9, 32].

Досить ґрунтовне наукове дослідження адміністративного проступку, і зокрема всіх його ознак, здійснив В. Колпаков [10]. Зокрема, поважний вчений окреслює шість основних проблемних питань, які розробляються фахівцями на сьогоднішній день і які потребують свого ґрунтового дослідження, а саме: 1) з'ясування сутності матеріальних ознак проступку; 2) наявності такої властивості, як караність; 3) співвідношення термінів «правопорушення» і «проступок»; 4) особливостей суб'єктивної сторони щодо необхідності встановлення вини як підстави застосування заходів відповідальності; 5) змісту терміна «адміністративний» у понятті «адміністративний проступок» або «адміністративне правопорушення»; 6) відмежування адміністративного проступку від злочину [10, 165]. Стосовно питання, що аналізується, то слід підтримати А. Комзюка, О. Салманову, Г. Джагунова та ряд інших вчених, що, враховуючи менший, у порівнянні із злочинами, ступінь негативних для суспільства наслідків адміністративного проступку, його цілком можливо вважати саме як суспільно шкідливе діяння, а отже, четвертою обов'язковою ознакою адміністративного проступку є суспільна шкідливість, яка означає, що відповідний «проступок заподіює або створює загрозу заподіяння певної шкоди (матеріального, морального, організаційного чи іншого характеру) об'єктам адміністративно-правової охорони, які перелічені в ст.9 КпАП України («посягає на ...») [6, 13].

Вищезазначені ознаки характеризують адміністративний проступок як фактичну (юридико-фактичну) підставу виправних робіт, як явище реальної дійсності, тобто складають його матеріальне поняття. Матеріальне поняття адміністративного проступку конкретизується в законодавстві у формі конкретних складів, у яких фіксуються обов'язкові і додаткові ознаки того чи іншого конкретного діяння. Отже, матеріальне поняття адміністративного проступку, за вчинення якого передбачається застосування виправних робіт, відповідає на запитання, що спільного між усіма такими проступками, які передбачають застосування саме цього різновиду адміністративного стягнення, у порівнянні з іншими. А поняття складу проступку дає відповідь на

запитання, у чому полягає відмінність одних проступків від інших, при цьому за вчинення всіх їх передбачено застосування виправних робіт.

Чинний КпАП містить цілу низку складів адміністративних проступків, за вчинення яких передбачено стягнення у вигляді виправних робіт. Варто зауважити, що враховуючи доволі значну суворість виправних робіт та їх специфіку, перелік адміністративних проступків, за вчинення яких може застосовуватись це стягнення, є невеликим. При цьому кожний проступок з цього переліку характеризується значним ступенем суспільної шкідливості в порівнянні з іншими адміністративними правопорушеннями. Зокрема, до їх числа відносяться: дрібне викрадення чужого майна (ст.51); ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам (ст.51); дрібне хуліганство (ст.173); поширювання неправдивих чуток (ст.173); вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису (ст.173); розпивання спиртних напоїв у громадських місцях та поява в громадських місцях у п'яному вигляді особи, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за такі дії (ч.3 ст.178); злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст.185); порушення встановленого порядку організації або проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо ці дії вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення або організатором зборів, мітингу, вуличного походу, демонстрації (ч.2 ст.185); публічні заклики до невиконання вимог працівника міліції чи посадової особи Військової служби правопорядку в Збройних Силах України (ст.185); злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів (ст.185); порушення правил адміністративного нагляду (ч.2 ст.187); незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України (ст.204).

Переважає більшість складів адміністративних проступків, за вчинення яких передбачається застосування виправних робіт, сконцентрована в Главі 15 КпАП України – «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» – шість. Чотири склади закріплені в Главі 14 – «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку», два – у Главі 5 – «Адміністративні правопорушення в галузі праці і здоров'я населення». Аналіз сукупності всіх вищезазначених складів адміністративних проступків, кожного складу окремо, дозволяє виявити певні закономірності та особливості юридико-фактичних підстав застосування виправних робіт.

Слід відмітити, що санкції статей, які передбачають в якості стягнень виправні роботи, мають альтернативний характер. Поряд із виправними роботами законодавець передбачає застосування й інших адміністративних стягнень. При цьому простежується певна тенденція, яка полягає в можливості застосування до особи, винної у вчиненні передбачених проступків, поряд із виправними роботами, штрафу та адміністративного арешту. Лише в ст.51 КпАП України – «Ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам», передбачається, поряд із виправними роботами та штрафом, попередження та санкція статті 173 Кодексу містить лише штраф та виправні роботи.

Крім того, слід звернути увагу і на іншу особливість. Відповідно до ст.31 КпАП України граничний строк застосування виправних робіт дорівнює двом місяцям. Однак, за звичаєм, у санкціях статей КпАП України, що встановлюють адміністративну відповідальність за вчинення конкретних адміністративних проступків, строк виправних робіт визначається з вказівкою нижньої та верхньої межі: від одного до двох місяців, виняток складають ст.173 – «Поширювання неправдивих чуток», ч.1 ст.204 –

«Незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України», що передбачає строк виправних робіт до одного місяця без вказівки нижньої межі; ст.51 – «Ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам» та ч.2 ст.204, що також не передбачає нижньої межі, вказуючи лише верхню – два місяці.

Важливого значення для з'ясування сутності юридико-фактичних підстав застосування виправних робіт набуває висвітлення питання складу адміністративного проступку. До обов'язкових ознак останнього відносяться: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Якщо вести мову про родовий об'єкт адміністративних правопорушень, за які передбачено застосування виправних робіт, то їх можна розподілити на кілька груп. Першу групу складають проступки, що посягають на відносини власності (державну, комунальну, приватну) – дрібне викрадення чужого майна (ст.51); ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам (ст.51). До другої групи можна віднести адміністративні проступки, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку, а саме дрібне хуліганство (ст.173); поширювання неправдивих чуток (ст.173); вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису (ст.173); розпивання спиртних напоїв у громадських місцях та поява в громадських місцях у п'яному вигляді особи, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за такі дії (ч.3 ст.178). При цьому, безпосереднім об'єктом адміністративного проступку, передбаченого ст.173, є суспільний порядок, честь і гідність громадян, адміністративного проступку за ст.173 – права і законні інтереси громадян, ст.173 – суспільні відносини в сфері попередження насилля в сім'ї, ч.3 ст.178 – суспільний порядок, людська гідність і суспільна моральність.

Третю групу складають адміністративні проступки, що посягають на встановлений порядок управління, а саме: злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст.185); порушення встановленого порядку організації або проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо ці дії вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення або організатором зборів, мітингу, вуличного походу, демонстрації (ч.2 ст.185); публічні заклики до невиконання вимог працівника міліції чи посадової особи Військової служби правопорядку в Збройних Силах України (ст.185); злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів (ст.185); порушення правил адміністративного нагляду (ч.2 ст.187); незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України (ст.204).

Об'єктивна сторона складу проступку – це зовнішній прояв суспільно небезпечного посягання на об'єкт, що перебуває під охороною адміністративно-правових санкцій. Відповідно до цього об'єктивну сторону складу адміністративного правопорушення утворюють ознаки, що характеризують зовнішні прояви проступку – діяння (дія чи бездіяльність), шкідливі наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, а також факультативні ознаки – місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та способи вчинення проступку.

Аналіз об'єктивної сторони складів адміністративних проступків, за які передбачається застосування виправних робіт, також дає можливість класифікувати ці правопорушення на різні групи за ознакою діяння. Зокрема, протиправне діяння може бути простим і складним. Просте являє собою єдину дію або короточасну бездіяльність, єдиний короточасний акт протиправної поведінки. Так, простий склад має адміністративне правопорушення, передбачене ст.185 – злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського

порядку і державного кордону, військовослужбовця. До складних діянь, тобто таких, що складаються з декількох самостійних дій, або розтягнутих у часі, або скоюються групою, відповідно дій буде декілька, можна віднести всі інші склади вищезазначеного переліку адміністративних правопорушень, за вчинення яких передбачається застосування виправних робіт. При цьому, проступки, передбачені ст.51 – дрібне викрадення чужого майна, ст.173 – дрібне хуліганство, ст.173 – вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису, ч.3 ст.178 – розпивання спиртних напоїв у громадських місцях та поява в громадських місцях у п'яному вигляді особи, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за такі дії та за ст.185 – публічні заклики до невиконання вимог працівника міліції чи посадової особи Військової служби правопорядку в Збройних Силах України і за ст.204 – незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України відносяться до групи складних діянь, що караються в адміністративному порядку і складаються з альтернативних діянь. Такими правопорушеннями вважаються, такі, склади яких утворять вчинення як однієї з перелічених у законі дій, так і всіх разом.

Адміністративні проступки за ч.2 ст.185 КпАП України – порушення встановленого порядку організації або проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо ці дії вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення або організатором зборів, мітингу, вуличного походу, демонстрації, та за ч.2 ст.187 – порушення правил адміністративного нагляду відносяться до групи збірних складних діянь, тобто таких, що фактично складаються з кількох різних порушень, які існують самостійно, хоча і дуже близьких за змістом адміністративно-правових норм, законодавець розглядає такі діяння як одне правопорушення.

Ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам (ст.51), є триваючим проступком. Такими проступками визнаються правопорушення, які, почавшись з будь-якої протиправної дії або бездіяльності, здійснюються потім безперервно шляхом невиконання обов'язку. Початковим моментом такого діяння може бути як активна дія, так і бездіяльність. Потім винний або не виконує конкретний покладений на нього обов'язок, або виконує його неповністю, неналежним чином, і його поведінка оцінюється як бездіяльність щодо цього обов'язку.

Правопорушенням із двома діями, тобто таким, склад якого утворює єдність двох самостійних дій і вчинення тільки однієї, передбаченої законом дії, складу правопорушення не створює, можна назвати адміністративний проступок за ст.185 КпАП України – злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів. У даному випадку для оцінки непокори, як злісної, зі сторони осіб, зобов'язаних виконувати законні вимоги працівника транспорту, необхідно враховувати характер непокори, що може виражатися у відмові від виконання обов'язкових вимог, пов'язану з фізичним опором або образою, а так само з іншими протиправними діями.

Серед факультативних ознак об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення, за вчинення яких передбачається застосування виправних робіт, зустрічаються – місце вчинення адміністративного проступку («громадське місце», «поза пунктом пропуску через державний кордон» тощо) (наприклад, ст.173, ч.3 ст.178, ст.204-1 КпАП України), а також час («повторно протягом року...»), який розглядається як обставина, що обтяжує відповідальність, як кваліфікуюча ознака (наприклад, ч.2 ст.173-2, ч.2 ст.185-1 КпАП України).

Окрім того, залежно від шкідливих наслідків, адміністративні правопорушення, за вчинення яких передбачається застосування виправних робіт, поділяються на

матеріальні (наприклад, дрібне розкрадання державного або колективного майна) та формальні (наприклад, дрібне хуліганство, поширювання неправдивих чуток, злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця).

Детальне вивчення юридико-фактичних підстав застосування виправних робіт, дозволяє виявити закономірність, відповідно до якої загальним суб'єктом вищезазначених проступків є фізична осудна особа, яка досягла 16 років. Проте в деяких випадках суб'єкт проступку має спеціальні ознаки, що зумовлені його правовим статусом та віком. Зокрема, суб'єктом порушення встановленого порядку організації або проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо ці дії вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення або організатором зборів, мітингу, вуличного походу, демонстрації (ч.2 ст.185) є громадянин, який на день вчинення правопорушення досяг 18 років. Це правило стосується осіб, які є організаторами зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій. Для рядових учасників подібних заходів адміністративна деліктоздатність за цим проступком настає з 16 років [11]. У даній ситуації слід відмітити й іншу спеціальну (кваліфікуючу) ознаку суб'єкта цього адміністративного правопорушення – минула протиправна поведінка («...якщо ці дії вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення...»). Порушення правил адміністративного нагляду (ч.2 ст.187) також характеризується спеціальним суб'єктом. У даному випадку – це є особи, які знаходяться під адміністративним наглядом, порушують відповідні правила і досягають у період відбуття або до моменту звільнення з місць позбавлення волі повноліття [11]. Кваліфікуючу ознаку (минула протиправна поведінка) мають склади проступків, передбачених ч.3 ст.178 КпАП України – розпивання спиртних напоїв у громадських місцях та поява в громадських місцях у п'яному вигляді особи, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за такі дії, та проступки за ч.2 ст.204 КпАП України – незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті.

Суб'єктивна сторона вищезазначених проступків, як правило, характеризується наявністю в суб'єкта адміністративного правопорушення прямого умислу. Винятком з цього правила може слугувати лише один склад, передбачений ст.173 – поширювання неправдивих чуток. Дане правопорушення може бути вчинено умисно, якщо особа, яка його вчинила, розуміла неправдивість поширюваних чуток і бажала або свідомо допускала настання шкідливих наслідків їх поширювання. Можливим є вчинення цього правопорушення і при необережній формі вини.

Аналіз судової практики по обранню виправних робіт як виду адміністративного стягнення свідчить про певну стійку тенденцію до вибору цього різновиду адміністративного стягнення за найбільш шкідливі адміністративні проступки. Хоча відсоток виправних робіт, у порівнянні з іншими видами адміністративних стягнень, є невеликим, а він і не може дорівнювати показникам щодо застосування попередження або штрафу, однак і його можна вважати цілком достатнім для сучасного періоду, беручи до уваги певну недосконалість нормативних засад застосування виправних робіт та реалії економічного розвитку держави [12, 83]. Як правило, виправні роботи найчастіше застосовуються за вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок, громадську безпеку, а також на порядок управління. Дещо меншою є практика реагування держави у вигляді виправних робіт як виду адміністративного стягнення при вчиненні адміністративних правопорушень, які посягають на власність. Це цілком об'єктивно, враховуючи матеріально-особистісний

потенціал виправних робіт, потребу впливу як на майновий стан, так і, і це перш за все, на особу правопорушника.

Беручи до уваги той факт, що виправні роботи у вітчизняному адміністративно-деліктному законодавстві зафіксовані в альтернативних санкціях, поряд із штрафами та адміністративним арештом, відсоток застосування виправних робіт ще більше виглядає значним, що свідчить на користь підтримки пропозиції групи вчених-адміністративістів стосовно збереження виправних робіт в арсеналі адміністративних стягнень. Проте в майбутньому було б доцільно, з урахуванням результатів правозастосовчої судової практики, а також результатів діяльності управлінь Державного департаменту України з питань виконання покарань стосовно фактичного застосування виправних робіт, дещо переглянути фактичні підстави застосування цього виду адміністративного стягнення зі збереженням в якості юридико-фактичних підстав застосування виправних робіт адміністративні правопорушення з підвищеним ступенем суспільної шкідливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваль Л.В. Відповідальність за адміністративні правопорушення / Леонід Васильович Коваль. – К.: Вища школа, 1975. – 160с.
2. Коваль Л.В. Адміністративне право. Курс лекцій для студентів юрид. вузів та факультетів / Леонід Васильович Коваль. – К.: Вентурі, 1998. – 208с.
3. Севрюгин В.Е. Понятие правонарушения (проступка) по административному законодательству / Виктор Егорович Севрюгин. – М.: Академия МВД СССР, 1988. – 53 с.
4. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навчальний посібник / Семен Григорович Стеценко. – К.: Атіка, 2007. – 624 с.
5. Адміністративне право України: навчальний посібник / За заг. ред. Т.О. Коломоець, Г.Ю. Гулевської. – К.: Істина, 2007. – 216 с.
6. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посібник / За заг. ред. А.Т. Комзюка. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1998. – 78с.
7. Хорошак Н.В. Адміністративні стягнення за законодавством України / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького/ В.Б. Авер'янов (відп. ред.). – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 171 с.
8. Масьондз С.О. Адміністративне право України (у визначеннях та схемах): навч. посібник / Сергій Олександрович Масьондз. – К.: Атіка, 2008. – 272 с.
9. Бахрах Д.Н. Административная ответственность: учебное пособие / Д.Н. Бахрах. – М.: Юриспруденция, 1999. – 112 с.
10. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен / Національна академія внутрішніх справ України / Валерій Костянтинович Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
11. Кодекс Украины об административных правонарушениях: Научно-практический комментарий. Издание четвертое. – Харьков: ООО «Одиссей», 2003. – 880 с.
12. Коломоець Т.О. Виправні роботи як вид адміністративного стягнення за законодавством України: теорія, досвід та практика застосування: монографія / Т.О. Коломоець, І.О. Сквірський. – К.: Істина, 2008. – 184 с.